

S-a, že vkladní knížka zní na jméno Anni S., vysvětlil tento, že vklad jest jeho vlastnictvím a že ho uložil jen na jméno své sestry, by byl uchráněn před případnými náhradními nároky vojenské správy, a také svědek K. potvrdil, že vkladní knížka náleží Janu S-ovi. Z těchto zjištěných skutkových okolností dospěly oba nižší soudy úsudkovou činností k závěru, že žalovaný nabyl vkladní knížky bezelstně do zástavy hmotným odevzdáním a převzetím do vlastního chování, dovolací soud připojuje se k tomuto jejich právnímu úsudku, ježto dle mínění dovolacího soudu žalovaný podle zjištěného stavu věci nevěděl a neměl ani důvodné příčiny pochybovati o tom, že vkladní knížka není vlastnictvím Jana S-a. Odvolací soud ovšem mylně v rozsudku uvádí, že prvý soud skutkově zjistil, že žalovaný při převzetí vkladní knížky jednal úplně bezelstně, neboť prvý soud pouze právním závěrem dospěl ku přesvědčení o bezelstnosti žalovaného. Dovolání právem tudíž v tomto směru vytýká odvolacímu soudu rozpor se spisy, než tato vada neměla pro rozhodnutí věci podstatného významu, poněvadž také odvolací soud zabýval se otázkou bezelstnosti žalovaného ku konci svých rozsudkových důvodů s hlediska právního. Spořitelním vkladním knížkám byla ustanovením Šu 10 zákona ze dne 14. dubna 1920, čís. 302 sb. z. a n. obecně přiznána právní povaha papírů majiteli svědčících, nikoli jen v poměru k ústavu spořitelnímu, a důsledkem toho představuje papír sám pohledávku a bezelstný zástavní věřitel nabývá hmotným odevzdáním a převzetím vkladní knížky do ruční zástavy zástavního práva, účinného i proti pravému vlastníku knížky, když zástavce nebyl skutečným vlastníkem jejím a odvolací soud správně poukazuje k ustanovením Šu 371 obč. zák. a čl. 307 obch. zák. K bezelstnému nabytí zástavního práva ku vkladní knížce postačilo, že bezelstnost byla u žalovaného v době, kdy nabyl soukromého zástavního práva, t. j. při převzetí vkladní knížky do ruční zástavy a nemůže mu býti na úkor, že teprve později o pravém vlastníku knížky zvěděl a že, znaje tuto skutečnost, se přes to domáhal exekučního uspokojení své pohledávky ze zastavené vkladní knížky.

Čís. 5589.

Zavinil-li vydatel akcií, že akcie byly upisovateli nabídnuty opožděně, nemůže se domáhati za ně úplaty, pak-liže v mezidobí nepoměrně poklesly.

(Rozh. ze dne 22. prosince 1925, Rv II 558/25.)

Žalující banka M. v likvidaci domáhala se na žalovaném nedoplatku 7.200 Kč za akcie, jež byl žalovaný u ní upsal v roce 1921. Žalující banka napotom ocitla se v úpadku. Procesní soud prvního stádia uznal podle žaloby. Důvody: Soud má na základě výpovědi svědka Ferdinanda K-a, který provedl po úpadku žalující banky revise jejího majetkového stavu za zjištěno, že banka při VIII. emisi akcií musela za to míti, že její majetkový stav jest příznivý. Soud má dále na základě výpovědi svědkyně Z-ové ve spojení s výpovědí svědka B-a a výpovědí žalovaného jako strany bez přísahy za zjištěno, že žalovaný několikrát bez výsledku akcie žádal a že také prohlásil, že na akcie ty nereflektuje. Žalovaný sám, jako strana však připouští, že zaplacení

těch akcií nenabídl. Soud je však toho názoru, že dle čl. 222 obch. zák. akcie před úplným splacením nesmějí býti vydány. Žalovaný sám připouští, že dluhuje nedoplatek 7.200 Kč na tyto akcie a proto nebyla banka ze zákona oprávněna, akcie mu vydati. Žalovaný jako kupitel jest povinen v první řadě smluvnímu svému závazku dostáti a dlužný peněz zaplatiti, nežli vydání akcií může požadovati. To vychází z ustanovení §u 1062 obč. zák. a §u 471 obč. zák., dle nichž prodávající (držitel) věci jest oprávněn, její vydání až do zaplacení ceny tržové, pokud se týče nákladu na věc učiněného, odpírati. Vzhledem na ustanovení čl. 222 obch. zák. nebyla, jak již shora uvedeno, banka oprávněna, žalovanému akcie před úplným zaplacením vydati a nestačí, že žalovaný měl peníze k zaplacení zbytku kupní ceny při sobě, an sám doznává, že zaplacení akcií nenabídl. Žalovaný byl tedy se zaplacením upsaného kapitálu v prodlení a jest dle čl. 220 obch. zák. povinen, platiti úrok z prodlení a to již ze zákona. Z obou těchto ustanovení plyne, že žalovaný jako akcionář jest povinen dříve zaplatiti akcie vydané, než může vydání jich požadovati. O d v o l a c í s o u d žalobu zamítl. D ů v o d y: Právního názoru prvního soudu odvolací soud nesdílí. Ze zjištění prvního soudu dospívá odvolací soud k právnímu názoru, že bylo povinností žalující banky, by žalovaného, který opětovně vydání akcií požadoval, o tom uvědomila, že akcie má pro něho pohotově, nebo že jsou pro něho již uloženy a že budou proti zaplacení zbytku upisovacího kapitálu vydány a po případě ho vyzvala, by zbytek upsaného kapitálu zaplatil, že mu akcie pak vydá. To vyžadovala poctivost a důvěra v obchodních stycích a nemůže se banka vymlouvat na to, že akcie již v únoru 1922 byly po ruce, že byla dostatečně kryta, když žalovaný měl u ní běžný účet a ještě i depot a že tedy neměla důvodu žádati na žalovaném zbytek upisovacího kapitálu a že mohla s vydáním akcií počkati, až žalovaný zbytek upisovacího kapitálu zaplatí. Tím, že se banka takovým způsobem nezachovala, ba naopak žalovaného pokaždé, když vydání akcií žádal, odbyla, jednou, že akcií nemá, po druhé, že nejsou ještě tištěny, stihá ji zavinění na nevčasném splnění smlouvy (§§ 918, 920 obč. zák.) a důsledkem toho i na znehodnocení předmětu plnění. Zavinila-li žalobkyně, že smlouva nebyla včas splněna a důsledkem toho nastalo znehodnocení předmětu plnění, nemůže ve smyslu ustanovení §§ 918 a 920 obč. zák. žádati splnění smlouvy a bylo by již z toho důvodu odvolání vyhověti a žalobu odmítnouti. Odvolání jest však neopodstatněno také, pokud jím odvolatel vytýká prvnímu soudu, že sporný případ neposoudil také s toho hlediska, zda nepříčí se dobrým mravům, by byl odsouzen platiti věc bezcennou, a zda vůbec lze na něm slušně žádati, by dnes za poměrů naprosto změněných splnil původní smlouvu. Jest sice mezi stranami nesporno, že akcie ještě krátce před vyhlášením příročí 18. listopadu 1922 byly na burse znamenány, jest však obecně známo (§ 269 c. ř. s.), že akcie žalující banky v této době, jakož i v době koncem ledna nebo v únoru 1922, kdy banka se své strany mohla smlouvu splniti, neměly žádné vnitřní hodnoty a že jí nemají ani dnes, že jsou papíry úplně bezcennými. Nastala tu v mezidobí od ujednané smlouvy až do doby, kdy žalobkyně se své strany smlouvu splniti mohla, vinou žalobkyně taková změna poměrů, že by se příčilo dobrým

mravům, by žalovaný byl přidržen platiti věc úplně bezcennou. Akcie žalující banky stihla zkáza, staly se naprosto bezcennými a pomíjí proto ve smyslu ustanovení §u 1447 obč. zák. závazek žalovaného zaplatiti nedoplatek upsaného kapitálu. Nastaly totiž po uzavření smlouvy okolnosti, na které strany ani nemyslely, ba ani myslet nemohly. Strany počítaly s tím, že obecná hodnota akcií zůstane zachována v době plnění smlouvy, třebaš ne v té výši, jakou byla v době uzavření smlouvy, tedy přece počítaly s tím, že akcie nějakou hodnotu podrží. Když však jí změněnými poměry úplně pozbyly, přičilo by se dobrým mravům poskytnouti žalobnímu nároku právní ochranu a jest proto i ve smyslu ustanovení § 879 obč. zák. žalobní nárok neopodstatněn.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Žalobní prosbu o zaplacení 7.200 Kč s přísl. jako salda z běžného účtu změnila žalobkyně za sporu tak, že domáhá se zaplacení tohoto peníze proti vydání koupených akcií, udávajíc (č. l. 46) za důvod nároku tohoto obchod, záležející v tom, že žalovaný upsal v listopadu 1921 32 akcií VIII. emise a splatil jen jistou část; jelikož zbytku, o němž je spor, nezaplatil, otevřela mu prý banka reportní účet; ježto pak akcie dle obchodních podmínek nebyly vydávány dříve, až byly plně zaplacený, a ježto žalovaný dosud tak neučinil, nemohly prý dosud akcie býti vydány. Jde tedy o oboustrannou smlouvu, při níž žalovaný jest povinen doplatiti subskripční (nesprávně řečeno »kupní«) cenu a s druhé strany má banka povinnost, by při zaplacení tohoto nedoplatku vydala žalovanému akcie. Jak odvolací soud zcela správně vystihl, bylo vzhledem k zásadě poctivosti v obchodních styčích povinností žalující banky, by žalovaného, který v létě 1922 opětovně vydání akcií požadoval, o tom uvědomila, že akcie má pro něho po ruce, nebo že jsou pro něho již uloženy, a že budou proti zaplacení zbytku upisovacího kapitálu vydány, a aby ho případně na základě těchto upomínek vyzvala, by zbytek upsaného kapitálu zaplatil, že mu akcie pak vydá. Že se žalovaný o vydání akcií nehlásil již v únoru 1922, kdy akcie byly vyhotoveny, nýbrž teprve v létě 1922, kdy chtěl několik akcií přenechat svědkovi B-ovi, jest pro věc nerozhodno, když žalobkyně žalovanému do té doby úvěr nevyověděla. Nezachovala-li se banka takto a naopak žalovaného, když žádal vydání akcií, odbyla dvakráte, že akcií nemá, a jednou, že nejsou ještě tištěny, stihá ji zavinění na prodlení ve včasném splnění smlouvy. K tomu podotknouti dlužno, že žalovaná banka při oněch urgencích žalovaného neodpírala vydání akcií z toho důvodu, že by žalovaný nechtěl nebo nemohl platiti 7.200 Kč, nýbrž, jak ze zjištěných okolností nutně plyne, při těchto urgencích předpokládala, že hotově zaplatí a proto se na okolnost vzájemného placení neodvolávala. Za těchto okolností jest nezávažno, že žalovaný při oněch urgencích výslovně placení nenabízel, ač měl prý peníze s sebou. Proto o nějakém prodlení na straně žalovaného nemůže býti řeči. Ale za to žalobkyně octla se v prodlení. Sama tvrdí, že akcie byly vyhotoveny v únoru 1922, a v dovolání dokonce tvrdí, že v tomto měsíci již došly na filiálku v Z. Povinností filiálky dle čl. 282 obch. zák. bylo, by na urgenci žalovaného její úředník podíval

se do pokladny, zda tam akcie jsou, anebo aby filiálka v tom případě, že tvrzení dovolacího spisu o dojití akcií není pravdivo, po první urgenci sdělila věc centrále, tak, by při dalších urgencích mohl býti žalovanému sdělen pravdivý stav. O tom, že kterýkoliv bankovní úředník, který pověřen jest stykem se stranami, jest dle čl. 47 obch. zák. zmocněn k tomu, by jménem banky přijímal k vědomosti ústní urgence, a že není třeba písemných urgencí, nelze pochybovati. Proto nezávažno jest, kdo byl oním úředníkem, jenž urgence žalovaného k vědomosti bral, a není řízení odvolací vadno dle Šu 503 čís. 2 c. ř. s. z toho důvodu, že přesně nezjištěno, který to byl úředník, s nímž žalovaný jednal. Pokud dovolatelka s hlediska Šu 503 čís. 2 a 3 c. ř. s. brojí proti tomu, že žalovanému byla přiložena víra, nelze k těmto vývodům přihlížeti, ježto dle Šu 503 c. ř. s. není úkolem dovolacího řízení přezkum toho, jak nižší stolice zhodnotily výsledky provedených důkazů. Žalobkyně sice tvrdila za sporu, že vyzvala žalovaného k zaplacení nedoplatku, ale v tomto směru jest závažno, kdy tak učinila. A tu není vůbec zjištěno, že by byla před povolením příročí učinila projev, z něhož by bylo patrné, že trvá na úplném splnění oné oboustranné smlouvy, a jenž by byl odpovědí na prohlášení žalovaného, po 3 urgencích učiněné, že již akcie nechce. Takovým včas učiněným projevem není zaslání výpisu z běžného účtu ku dni 15. června 1923, proti němuž žalovaný nečinil výtek, ježto zaslání tohoto výpisu spadá do doby příročí. Rovněž do této doby spadá změna prosby žalobní, při ústním jednání 29. září 1923 učiněná, kdež poprvé projevuje žalobkyně výslovnou ochotu k vydání akcií proti zaplacení nedoplatku upisovací ceny. Tedy ani zasláním onoho výpisu ani onou změnou žalobní prosby neodčinila žalobkyně důsledky svého prodlení. Ježto jde o prodlení na straně žalobkyně, a ježto vydání akcií, nabízené teprve za příročí, tedy v době, kdy již akcie neměly ani vnitřní ani vnější ceny a nebyly ani na burse znamenány, nemá pro žalovaného pražádné ceny, nelze žalovaného vzhledem k zásadě Šu 1052 obč. zák. přidržeti k smluvnému plnění a právem odvolací soud žalobu zamítl. Stačí ostatek dovolatelku odkázati na podrobné vývody napadeného rozsudku, pokud se touto otázkou obírá, a dlužno vzhledem k dalším vývodům dovolacím podotknouti ještě toto: Otázka, zda by byl žalovaný akcie podržel, kdyby je byl dostal, a tím stejnou ztrátu utrpěl, jest vzhledem k prodlení žalobkyně nezávažna. Rovněž bezvýznamná jest pro věc naděje žalující banky, že prý akcie její po provedené likvidaci budou zase cennými papíry. Za tohoto stavu věci netřeba se obíratí dalšími otázkami, jež byly předmětem úvah nižších stolic; ježto pak není již žalováno čisté saldo kontokorentní, netřeba ani přihlížeti k námitce započtení pohledávky 10.400 Kč.

Čís. 5590.

Dle Šu 60 bánského nařízení (pro Chorvatsko) ze dne 1. září 1916, čís. 17.500 nevztahuje se nucené narovnání mimo úpadek na bývalé členy veřejné obchodní společnosti, nýbrž tohoto dobrodiní požívají jen veřejní společníci, kteří jsou jimi v době zahájení vyrovnacího řízení.

(Rozh. ze dne 22. prosince 1925, Rv II 571/25.)